

Megújuló Ptk. a gazdaságban

# Szabadságra ítéelve

Sem a gazdasági élet szereplői, sem a bíróságok nem készültek fel arra, hogy a március 15-étől életbe lépő, gyökeresen megújított, ám számos helyen nem kellően egzakt Ptk. nagyobb döntési szabadságot ad a kezükbe. Nő a vállalatvezetők és a hitelezők felelőssége, míg a kiszolgáltatott fogyasztókat extra szabályok védik – derül ki a gazdasági joggal foglalkozó DLA Piper Horváth és Társai Ügyvédi Iroda közreműködésével készült összeállításunkból.

BÁNKUTI ANDRÁS



**F**ENEKESTÜL FELFORGATJA az üzleti világ jogi játékszabályait a leendő Ptk., amely felfogásában, szerkezetében és tartalmában is merőben más lett, mint a régi. Megismerni és alkalmazkodni hozzá még a jogászoknak is komoly kihívást jelent, a gazdasági élet „civil” képviselőire pedig különösen nagy terhet ró. Egyelőre szakmai berkekben is parázs vita folyik az egyes paragrafusok értelmezéséről, s arról, vajon táplálják-e vagy épp visszafogják a különféle résztvevők aktivitását.

A magyar jogra hagyományosan nagy hatású német magánjog az üzleti élet szereplői által kötött kereskedelmi ügyleteket külön törvényben szabályozza. Az új polgári törvénykönyvben viszont a magyar Országgyűlés, az 1959-es Ptk. hagyomá-

nyait folytatva, az ügyvezetett monista szemléletet tette magáévá: a magánszemélytől a több ezer főt foglalkoztató társaságig valamennyi jogalany magánjogi viszonyaira e kódex alkalmazandó.

Az új Ptk. a szerződést kötő felek egyenlő helyzetéből indul ki, általában azonos jogokat biztosítva számukra. Sokszor előfordul azonban, hogy a felek egyike – tipikusan az áruvásárló vagy szolgáltatást igénybe vevő magánszemély – lényegesen kevesebb információval és alacsonyabb kockázatviselő képességgel rendelkezik, mint a vele szerződő üzleti vállalkozás, így kiszolgáltatott az utóbbi

gazdasági erejének. Mint ahogyan ez a devizahitelek vagy a közműcégek ügyfelei esetében többször is megmutatkozott. E helyzetekben többletjogokkal kell ki-

egyenlíteni a felek közötti különbségeket. A fogyasztó jogokról szóló passzusok ugyanakkor nem alkotnak egy párhuzamos „fogyasztói Ptk.-t”, nincs arról szó, hogy a magánügyfelek mindig, minden helyzetben védelmet élveznének. Csak akkor, amikor személyes (családi, háztartási) szükségleteik kielégítésére kötnek szerződést egy vállalkozással.

A cégvilág szereplői számára az egyik legfontosabb változás, hogy az elmúlt

▶

**az új „rezsim” befektető-barátnak tűnik**

## Az új vagy a régi?

Az új Ptk. szabályai alapvetően a március 15-e után kötött szerződésekre érvényesek. Ám izgalmas kérdés, hogy a hatálybalépés napján már fennálló jogviszonyokra a „rég” vagy az „új” paragrafusokat kell-e alkalmazni. Az úgynevezett dologi (vagyis például a tulajdoni és vagyoni viszonyokat érintő, tartós) jogviszonyok stabilitása társadalmi érdek, ugyanakkor az is fontos szempont, hogy ne az adott jogviszony keletkezési időpontjától függjön az új Ptk. alkalmazhatósága, hiszen akkor ezzel akár hosszú éveket is várni kellene. Ezért a külön hatálybalépési törvény úgy rendelkezik, hogy a hatályos szerződéseknél a 2014. március 15-ét követő fejleményekre már az új Ptk.-t kell alkalmazni. A dinamikusabb, jellemzően rövidebb életciklusú kötelmi jogviszonyokban (kötelezettségvállalás, hitelszerződés) viszont a március 15-ét követő eseményekre is a régi Ptk. marad az irányadó. A nagyobb szerződési szabadságot élvező felek azonban megállapodhatnak úgy, hogy e szerződéseiket teljes egészében az új Ptk. hatálya alá helyezik.

▶ évtizedekben „hozzájuk nőtt” társasági törvény (Gt.) megszűnik, a társasági jogot az új Ptk. olvasztja magába. Sok jogi szakember vitatja, hogy a társasági és a polgári jog összhangjának megteremtése csak ezen a módon biztosítható, különösen, mivel az elmúlt 25 évben ezt úgy is sikerült elérni, hogy külön-külön törvényben kaptak helyet. Az eddigi megoldás mindenestre az érintettek számára sokkal könnyebben áttekinthető volt, mert az őket érdeklő paragrafusokat egy helyről, és nem egy több száz oldalas kódex különböző fejezeteiből kellett kibogarászniuk. Ráadásul egyes kérdések részletes szabályozásáról külön törvény is születik még, mint például a jogi személyek (gazdasági társaságok) átalakulásáról. Ezért várhatóan sok, a társasági jogot napi szinten nem használó vállalkozó és fogyasztó – olykor igencsak költséges – szakmai segítséget kényszerül igénybe venni, hogy egy-egy összetett kérdés kapcsán valamennyi szabályt megtalálja.

Lényeges újdonság, hogy a kódex minden olyan társasági jogi norma kapcsán

megengedi az eltérést a Ptk.-szabálytól, amelynél nincs erre kifejezett tilalom. Ez alól általános kivétel, hogy az eltérés nem sértheti nyilvánvalóan a hitelezők, a munkavállalók vagy a kisebbség érdekeit (például a hitelezők kielégítése vagy a Ptk.-ban garantált kisebbségi jogok nem kerülhetnek veszélybe). Mindez könnyen az új Ptk. egyik legproblematisabb kérdésévé válhat, mivel nincs kellő iránymutatás arról, hogy mely szabályoktól lehet eltérni és mennyire, hanem ez a felek egyedi mérlegelésétől függ majd. Hiába azonban a szabadság, számos, a cégtulajdonosok által fontosnak tartott változtatásra továbbra sem lesz lehetőség, így például a cégek határon átnyúló átalakulására vagy a székhely áttelepítésére más uniós államokba.

Az új „rezsím” befektetőbarátnak tűnik abból a szempontból, hogy a több tőkét kockáztató többségi tulajdonosok sokkal inkább a maguk szája íze szerint alakíthatják a társasági létesítő okiratot. A későbbi működtetés kapcsán azonban az eddiginél jóval több korlátot állíthatnak eléjük a kisebbségi tulajdonosok. Nem lehet alábecsülni azt a veszélyt sem, hogy precedensek híján a többség és kisebbség első éles konfliktusában fog csak kiderülni, működnek-e a liberális szabályok, vagy a bíróságoknak kell kijelölniük a határokat sok-sok év alatt, esetleg egymásnak gyökeresen ellentmondó ítéletekben. Az első pár évben ez komoly bizonytalanságot is okozhat, és az érintettek egy része valószínűleg nem lesz képes kiaknázni a törvény adta szabadságjogokat. Vagy pedig – amint ez az angolszász típusú, liberális szabályozáshoz kevésbé szokott magyar gazdasági szereplőkre jellemző – a szemfülesek megpróbálnak visszaélni velük, aminek szintén csak a bírói ítéletek szabhatnak gátat.

**H**ÜEN TÜKRÖZI az új Ptk.-val kapcsolatos törvényhozói bizonytalanságot, hogy a még hatályba sem lépett szabályt máris többször és több lényegi ponton módosították, s valószínűleg további toldozása-foldozása várható. Az egyik ilyen pont, hogy eltörölték azt a vállalkozásokat különösen nyugtalanító passzust, ami szerint a vezető tisztségviselők képviseleti jogának a létesítő okiratban lévő korlátozása a harmadik felekkel szemben is hatályos lett volna, ha azok erről tudtak vagy tudniuk kellett volna. Az európai uniós normák szerint ugyanis a hatáskörök nyilvános csergiszterből ki nem olvasható korlátozása a kívülállókkal kötött szerződéseket nem befolyásolhatja. ■



Az üzleti élet résztvevőinek a megszokottól eltérő szabályok alapján kell szerződést kötniük, felelősséget vállalniuk, behajtaniuk követeléseiket, érvényesíteniük jogaikat vagy épp kártérítési igényeiket. Az alábbiakban – a teljesség igénye nélkül – a főbb szereplők szerint veszszük sorra a lényeges változásokat.

## Vezető tisztségviselők

(kft-k ügyvezetői, részvénytárságok igazgatósági tagjai és vezérigazgatói)

**Harmadik felekkel szembeni kártérítési felelősség.** Az új Ptk. egyik legvitatottabb, legnehezebben értelmezhető rendelkezése a vezető tisztségviselők harmadik személyeknek okozott károkért viselt felelőssége. A hatályos társasági törvény (Gt.) szerint az ilyen károkért kizárólag a társaság, nem pedig az ügyvezető felel. Az új Ptk. szerint viszont ha a vezető tisztségviselő e jogviszonyával összefüggésben harmadik személynek kárt okoz, ő is perelhető lesz kártérítésért. Ám még a szakemberek is vitáznak azon, hogy az ügyvezetés körében okozott valamennyi – például a környezetvédelmi vagy a kartell-szabályok megszegésével másoknak okozott – kárért perelhetővé válnak a vezetők, vagy



HORVÁTH SZABOLCS

csupán olyan „hibrid” esetekben, amikor nem a társaság képviselőjeként, de nem is magánszemélyként járnak el. Például amikor egy cégvezető hivatali úton, cégautóval szegi meg a közlekedés szabályait, és okoz kívüllőknek kárt. A választ valószínűleg csak a bírói gyakorlat fogja megadni. A vezetőknek mindenesetre érdemes átgondolniuk, hogy a magánvagyonukat milyen módon, például felelősségbiztosítással tudják megvédeni. Az sem lenne meglepő, ha vagyonukat sokan strómanok nevére íratnák, vagy az épp az új Ptk.-ban életre hívott, névtelenséget biztosító bizalmi vagyonkezelésbe adnák.

**A saját társasággal szembeni kártérítési felelősség.** Új alapokra kerül a szerződésszegéssel okozott károkért fennálló felelősség, így a megbízási vagy munkaszerződés alapján dolgozó vezetők saját társaságukkal szembeni felelőssége is változik. A jövőben a vezető tisztségviselő kizárólag akkor mentesülhet ez alól, ha kötelezettségszegését az „ellenőrzési körén” kívül eső, előre nem látható körülmény (például váratlan betegség, vis maior) okozta, és nem volt tőle elvárható, hogy ezt elkerülje, illetve a kárt elhárítsa. Számos részlet pontosítása azonban a bíróságokra vár, például az, hogy mi tartozik a vezető tisztségviselő „ellenőrzési körébe”.

**A kártérítés mértéke.** A vezetői kötelezettségek megszegésével a társaságnak okozott károkat az ügyvezetőnek eztán „csak” olyan mértékben kell megtérítenie, amilyen mértékben a kár a kötelezettségszegés időpontjában objektíve előre látható volt. Az előre nem látható károkat a társaság viseli. A szándékos kötelezettségszegésével okozott károkat ellenben a vezető köteles teljes mértékben megtéríteni. Hogy mi látható

előre objektíve és mi nem, annak eldöntése szintén a bíróságokra vár.

**Ügyvezetői tiltakozás.** Ha egy kft-nek több, önállóan eljárni jogosult ügyvezetője van, bármelyikük tiltakozhat a másik tervezett intézkedése ellen. A tiltakozást a taggyűlés bírálja el, s amíg erre nem kerül sor, az intézkedés nem hajtható végre. Az új lehetőség felveti az ügyvezetők felelősségét is: a társaság tulajdonosai utóbb számon kérhetik a passzív ügyvezetőtől, miért mulasztotta el blokkolni társa valamely intézkedését, amely a társaságnak kárt okozott. A jövőben ezért tanácsos lesz az ügyvezetőknek aktívan nyomon követniük egymás tevékenységét, és élni a tiltakozás lehetőségével. A tiltakozási jog túlzottan aktív gyakorlásával viszont akár el is lehet lehetetleníteni a cég működését, ami szintén felvetheti a vezetők kártérítési felelősségét.

**Vezető tisztségviselők utasíthatósága.** Egyszemélyes társaságok esetében az új Ptk. fenntartja az utasíthatóság lehetőségét, de ilyen helyzetekben nem mentesíti automatikusan a vezetőt a felelősség alól. (A hatályos Gt. szerint a tulajdonos nem követelhet kártérítést a vezető tisztségviselőtől olyan intézkedésekért, amelyekre maga utasította.) Az új szabályok szerint ha az egyszemélyi tulajdonos célszerűtlen vagy szakszerűtlen utasítást ad, a vezető tisztségviselő köteles őt erre figyelmeztetni (a bizonyíthatóság érdekében tanácsos ezt írásban tenni). Ha a tulajdonos fenntartja az utasítást, a vezető tisztségviselő a tulajdonos kockázatára hozhatja meg az adott intézkedést. Ha viszont az utasítás jogszabály vagy hatósági határozat megsértéséhez vezetne, vagy mások személyét,

vagyonát veszélyeztetné, a vezető köteles megtagadni a végrehajtását.

**Felmentvény.** Az új Ptk. finomítja a már eddig is létező „felmentvény” intézményét – azaz az előző évben végzett ügyvezetői tevékenység megfelelését megállapító taggyűlési vagy közgyűlési határozatra vonatkozó szabályokat. A jövőben akkor is lehet felmentvényt adni, ha az adott társaság létesítő okirata nem tartalmazta ezt a lehetőséget. A felmentvényről az éves beszámolók közötti időszakban is lehet majd dönteni, ami különösen az év közben távozó vezetők számára lehet fontos. A felmentvény továbbra is csupán a tulajdonosok kártérítési követeléseire ellen védi meg a vezetőket, a harmadik felek igényeivel szemben nem. Felmentvényük ellenére a tulajdonossal szemben is felelniük kell azonban azoknak, akikről kiderül, hogy valamilyen információt eltitkoltak.

## Vállalkozók

**Szerződéskötés.** Az új Ptk. kimondja, hogy a felek már a szerződéskötésről tartott tárgyalások alatt (azaz a kontraktus megkötése előtt is) kötelesek együttműködni és tájékoztatni egymást a szerződést érintő lényeges körülményekről. S bár önmagában a szerződéskötés elmaradásáért nem terheli őket kártérítési felelősség, az együttműködési és tájékoztatási kötelezettség elmulasztása miatt a másik fél érvényesítheti az ebből eredő kárát. Ez történhet akkor, ha az egyik fél, bár szerződéskötési szándéka már megszűnt – például mert mással kötött szerződést –, tovább folytatja a tárgyalásokat partnerével, aki ezért kapacitásokat köt le, megrendelésektől esik el.

**Versenyeztetés.** Külön szabályozza a kódex a versenyeztetési eljárás utáni szerződéskötést, amennyiben a felek nem esnek a közbeszerzési törvény hatálya alá, de üzleti partnereiket versenyeztetés útján választják ki. A leglényegesebb szabály, hogy a kiíró felet szerződéskötési kötelezettség terheli a legkedvezőbb ajánlatot benyújtó ajánlattevővel szemben, ha csak a szerződéskötés megtagadásának jogát előre, a felhívásban ki nem kötötte.

**Szerződéskötés megtagadása, módosítása.** Jelentősen szigorodnak azok a feltételek, melyek esetén az előszerződést kötő fél megtagadhatja a végleges szerződés megkötését, vagy amikor a bíróság az egyik fél kérelmére megváltoztatja egy már megkötött szerződés tartalmát. Mindkét esetben elengedhetetlen, hogy a szerződés vagy előszerződés megkötése után valamilyen új, a szerződés teljesítése esetén a fél érdekeit

▶ sértő körülmény merüljön fel, amely a szerződéskötéskor nem volt előre látható, nem a szerződéskötést megtagadó vagy azt módosítani akaró fél idézte elő, és nem tartozik a rendes üzleti kockázat körébe.

**Szerződés érvénytelensége.** A szerződés megtámadásának egyéves határideje a szerződés megkötésétől kezdődik. Ilyenre például tévedés, megtévesztés, jogellenes fenyegetés, a szolgáltatás és ellenszolgáltatás közötti feltűnő értékaránytalanság, illetve tisztességtelen általános szerződési feltételek esetén van lehetőség. (A régi Ptk. eltérő, de jellemzően ennél későbbi időponttól kezdte számítani a határidőt.) Az új Ptk. ugyanakkor lehetővé teszi, hogy (például alaki hiba miatt) érvénytelen szerződésüket a felek egyező akarattal, az érvénytelenségi ok kiűzöbölésével a megkötés időpontjára visszamenőleges hatállyal érvényessé tegyék.

**Feltűnő értékaránytalanság.** A jogügyletek biztonságát elősegítő változás, hogy a felek – a fogyasztó és vállalkozás közötti szerződések kivételével – már előre, a szerződésben kizárhatják a szolgáltatás és ellenszolgáltatás feltűnő aránytalanságára alapított megtámadás jogát. (Az eddigi bírói gyakorlat szerint a megtámadási jogról csak később, a sérelmet szenvedett fél teljesítését követően lehetett lemondani.) Nem támadható meg viszont a bíróságon a szerződés olyan esetekben, amikor a feltűnő értékaránytalanság felismerhető volt, vagy annak kockázatát a fél vállalta.

**Szerződésszegés.** Az 1959-es Ptk. egységes rendszerben kezelte a szerződésszegési és a szerződésen kívüli kártérítési felelősséget azon az alapon, hogy „aki másnak jogellenesen kárt okoz, köteles azt megtéríteni. Mentésül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható.” Az új Ptk. alighanem egyik legfontosabb koncepcionális újdonsága, hogy ezen változtat. A jövőben a szerződésszegő fél csak akkor mentesülhet felelőssége alól, ha bizonyítja, hogy a szerződésszegést az ellenőrzési körén kívül eső, a szerződéskötés időpontjában objektíve előre nem látható körülmény okozta (vis maior, kereskedelmi korlátozások), és nem volt elvárható, hogy ezt elkerülje vagy a kárt elhárítsa.

A régi Ptk. a teljes kártérítés elvéből indult ki, az új viszont ezt az elvet csak részben tartja fenn. A szerződésszegő teljes felelősséggel tartozik a szolgáltatás tárgyában bekövetkezett kárért. Ugyanakkor a károsult vagyonában keletkezett egyéb károk (például a hibás alkatrész miatt károsodott gépjármű) és az elmaradt haszon miatt a szerződésszegő fél csak olyan mértékig lesz felelős, amilyen



mértékig ezek a károk a szerződéskötés időpontjában előre láthatóak voltak. Így az a fél, akinek a másik szerződésszegése jelentős egyéb vagyoni károkat vagy jövedelem elmaradását okozhatja, abban lesz érdekelt, hogy e kockázatra a szerződő partnere figyelmét előre felhívja. 2014. március 15-ét követően ugyanakkor a felek számára – szemben az eddigi szabállyal – egyszerűbb lesz a szerződésszegésért viselt felelősségüket előre korlátozni.

**Elévülés.** A jövőben a követelés elévülését nem szakítja meg az írásbeli felszólítás. Ezért ha az elévülési idő vége közeleg, és a felek nem tudnak egyezséget kötni, célszerű lesz az igényt bírósági úton érvényesíteni – ez az oka annak, hogy a követeléskezelő cégek most, amíg még lehet, fizetési felszólítások özönének kiküldésével nyújtják meg az elévülést.

## Hitelezők és adósok

**Az adós fogyasztónak minősül, ha olyan természetes személy, aki a szakmája vagy üzleti tevékenysége körén kívül jár el az adott ügyletben.**

**Pénztartozás idő előtti teljesítése.** Sokat vitatott kérdés, hogy a hitelező köteles-e elfogadni a hitel lejárat előtti visszafizetését, és hogy emiatt felmerült esetleges többletköltségét átháríthatja-e az adósra. Az új Ptk. általános szabályként rögzíti: a hitelező köteles elfogadni a határidő lejárat előtti teljesítést (ez most is így van), de az ezzel kapcsolatos valamennyi többletköltségét az adósra háríthatja. Kivéve, ha az adós fogyasztó, mert neki

csak a pénztartozás teljesítésének közvetlen költségeit kell viselnie. A fogyasztót védi az új Ptk. azzal is, hogy vele szemben a hitelező nem zárhatja ki az előtörlesztés jogát.

**Fogyasztói blankettaszerződés.** A hitel- és biztosítéki szerződések esetében különösen gyakori az előre kidolgozott blankettaszerződések, úgynevezett általános szerződési feltételek alkalmazása. Ezek gyakran hosszúak és rendkívül bonyolultak. Az új Ptk. ezért kimondja: olyan feltétel, amely a vállalkozást (hitelező bankot) a szerződés szerinti fő kötelezettsége teljesítéséért járó ellenszolgáltatáson felül további pénzügyi követelésre (díjak, költségek stb.) jogosítja fel, csak akkor válik a szerződés részévé, ha azt a fogyasztó kifejezetten elfogadta.

**A szerződés értelmezése.** Fokozott védelmet kapnak a fogyasztók a szerződési feltételek és nyilatkozatok értelmezésekor: ha bármely szerződési feltétel nem egyértelmű, a rájuk nézve kedvezőbb értelmezést kell alkalmazni.

**Tisztességtelen szerződési feltétel.** Az általános szerződési feltételek alkalmazásával kötött szerződésben felmerülő tisztességtelen feltétel esetén a vállalkozást (hitelező bankot) terheli annak bizonyítása, hogy azt a felek egyedileg megtárgyalták. Egy egyedileg meg nem tárgyalta feltétel tisztességtelen voltát már az is megalapozza, ha nem egyértelmű.

**Kezesség.** Aki a jelenleg hatályos Ptk. alapján vállalt kezességet, előre tudhatta, hogy egyszerű kezes lesz-e (csak akkor kell fizetnie, ha az adóstól nem hajtható be a követelés), vagy készfizető kezes (aki az adóstól függetlenül teljesítésre kötelezhető). Az új Ptk. ugyan továbbra is lehetővé teszi, hogy a felek eleve készfizető kezességben állapodjanak meg, de a kezes három, a követelés behajthatóságát nehezítő esetben az eredeti szándékától eltérően is készfizető kezessé válhat. Ilyen körülmény, ha megváltozik az adós lakhelye, székhelye, telephelye; ha csőd- vagy felszámolási eljárás indul ellene; ha a jogosultnak már volt sikertelen végrehajtási kísérlete az adós vagyonára. Bővül viszont azoknak az eseteknek a köre, amikor a kezes valamilyen külső, jellemzően a jogosultnak felróható ok miatt szabadul a helyállási kötelezettsége alól. Az új Ptk. szerint ehhez már az is elég, ha a követelés behajthatósága a jogosultnak felróható okból nehezül meg.

**Garancia roszhiszemű lehívása.** A hitelbiztosítékként alkalmazott – nem kereskedelmi – garancián az új Ptk. már nemcsak bank, hanem minden más személy általi önálló (az adott hitelművelettel elszakadó)

kötelezettségvállalást ért. A törvény széles kifogásolási, illetve visszakövetelési jogot ad a garantőr kezébe, amennyiben a garancia jogosultja nyilvánvalóan visszaélésszerűen vagy rosszhiszeműen él a lehívás jogával. Ez a szabály a bankgarancia nemzetközi gyakorlatában is ismert, úgynevezett csalárd lehívás elleni eszköz, ám a magyar kódexben példákkal felsorolt rosszhiszemű lehívási okok túl szélesre nyitják a garantőr mérlegelési jogát, és belekényszerítik egy olyan kifogásolási eljárásba, amelynek a lefolytatására nem képes. Egy garantőr bank ugyanis, ha megfelelő fedezet ellenében nyújtja a garanciát, nem ismeri az alapügyletet, s nem is kell ismernie.

**Fogyasztó által vállalt kezesség vagy garancia.** A fogyasztóknak az új Ptk. a fokozott kockázatú (absztrakt, a biztosított kötelezettségtől függetlenül élő) garanciavállalást nem, hanem csak a készfizető kezességét engedélyezi. Fogyasztó által vállalt kezességnél a jogosultat (hitelezőt) alaposabb tájékoztatási kötelezettség terheli, például az általa ismert különleges kockázatokat is ismertetnie kell. Ha ennek nem tesz eleget, a kezes határidő nélkül elállhat a szerződéstől. A fogyasztói kezesi szerződésből ki kell derülnie, mi az a legmagasabb összeg, amely a kezest terheli. Ha fizetnie kell, erről haladéktalanul értesíteni kell, egyébként nem felel a késedelemből eredő kötelezettségekért.

**Egyéb hitelbiztosítékok.** Tilos lesz a bankok által eddig gyakran alkalmazott fiduciárius biztosíték, azaz a biztosítéki céllal alapított vételi jog, valamint a tulajdonjog vagy követelés biztosítéki célú átruházása. E biztosítékok jellemzően eddig is a zálogjog hiányosságait pótolták, valós céljuk a zálogjogból fakadó kielégítés gyorsabbá, hatékonyabbá tétele volt. Általuk a hitelező komoly és szabályozatlan előnyökre tehetett szert. A hitelező és az adós közötti „fegyveregyenlőség” elvét követve az új Ptk. inkább a zálogszabályok átalakítását célozta meg. Egyes zálogfajtákat megszüntet, másokat egyszerűbbé tesz, a hitelező szempontjából hatékonyabbá, az adós számára pedig biztonságosabbá teszi a zálogtárgyak végrehajtáson kívüli értékesítését, és angolszász mintára bevezeti a saját nevében, több hitelező javára eljáró zálogjogosulti bizományos fogalmát.

**Fogyasztói zálogszerződés.** Ha a zálogkötelezett fogyasztó, a zálogtárgy kizárólag az ő tulajdonában áll, egyedileg, pontosan meghatározott vagyontárgy lehet. Vagy olyan vagyontárgy, amelynek a tulajdonjogát a zálogkötelezett a zálogjogosult által nyújtott kölcsön, illetve fizetési haladék segítségével szerzi meg. A zálogjog által

biztosított követelést összességében is meg kell határozni. Az ily módon megkötött zálogszerződésnél a zálogjogosult csak nyilvánosan értékesítheti a zálogtárgyat, kivéve, ha a felek írásban, ettől eltérően állapodnak meg. A zálogjogosult a kielégítési jog megnyílása után köteles az értékesítésre, s a kielégítés fejében sem szerezheti meg a zálogtárgy tulajdonjogát.

## Befektetők

**Testületi döntéshozatal társaságoknál.** Az új szabályozás lehetőséget teremt a szervezeti szabályok rugalmasabb, elsősorban a tengerentúli befektetők által igényelt kialakítására. A több ügyvezetővel működő kft-k esetében is lehetőség lesz például a testületi döntéshozatalra, hasonlóan a részvénytársaságok igazgatóságához. (Ez jól kiegészítheti azt az új szabályt, hogy az ügyvezetőknek ellenőrizniük kell egymás tevékenységét.) Ugyancsak rugalmassá válik az egyes társasági szervek közötti hatáskör-allokáció: a tulajdonosok alapvetően szabadon határozhatják meg, hogy mely kérdésekben döntenek maguk, és melyeket bíznak az ügyvezetőkre vagy a testületekre. Ahol felügyelőbizottság működik, annak hatásköre is majdhogynem tetszés szerint bővíthető, e testület akár komoly ügyvezetési döntéseket is hozhat. Ám ez esetben az fbtagok ugyanolyan, a magánvagyonukat is érintő felelősséget viselnek, mint a vezetők.

**Vételi és eladási jog patthelyzetben.** Arra az esetre, ha a tulajdonosok felold-

hatatlan ellentétbe kerülnek, a társaság megmentése érdekében már előre automatikus kivásárlási lehetőséget biztosíthatnak egymásnak. Ilyen patthelyzet alakulhat ki akkor, ha egy cég két 50 százalékos tulajdonosa nem tud egyezsége jutni, vagy ha a vétőjoggal bíró kisebbségi tulajdonos blokkolja a döntéseket. A feleket megillető vételi jognak azonban eddig komoly korlátja volt az öt évben limitált időtartama, mert semmi garancia sem volt arra, hogy öt év múltán képesek közös döntést hozni a meghosszabbításáról. Ezért az új szabályozás eltörli az időbeli korlátot. Az új kódex biztosítja az eladási jogot is, amelyet ugyan eddig sem volt tilos kikötni, de immár törvényileg is elismert eszközként áll jellemzően a kisebbségi befektetők rendelkezésére.

**Kizárás a szavazásból.** Az új Ptk. nem kellően egzakt módon kimondja, hogy a szavazásból kizárt mindenki, aki „egyébként személyesen érdekelt” a döntésben. Az eddigi Gt. egyértelmű felsorolást tartalmazott, s ezen túl a tagok belátására és felelősségére bízta, mit tekintenek olyan magatartásnak, ami a szavazásból kizárással szankcionálható. A jövőben viszont valamennyi többségi tulajdonosnak számolnia kell azzal a jelentős kockázattal, hogy amennyiben a „személyesen érdekelt” kitévelt a bíróságok tágan értelmezik, akár alapvető társaságirányítási kérdésekben is a kisebbség túszává válhat. Például egy 90 százalékos tulajdonos magánszemély tag a társaságban nem tag felelőségét csak a 10 százalékos kisebbség igen szavazata mellett választhatja meg ügyvezetőnek. Ez komoly beavatkozás abba az általános társasági jogi elvbe, hogy alapvetően a többség dönthessen a társaság ügyeiben, mivel többet kockáztat, és el is lehetetlenítheti a cég működését.

**Befektetés részvénytársaságba.** Új lehetőség, hogy a részvénytársaságok a törvényben nevesített értékpapírok mellett más típusúakat, például speciális részvényfajtákat is kibocsáthatnak. Tőkelezárlás esetén az a tulajdonos, aki például magasabb árfolyamon jegyezte a részvényt, ennek megfelelő arányban veheti ki a pénzét is. (Eddig ilyenkor minden tulajdonost a névértékkel arányosan kellett kifizetni.) Zártkörű részvénytársaságok esetén az új Ptk. eltörli továbbá a szavazattöbbszörös részvénytől az eddigi tízszeres felső korlátot.

**Cégvásárlás finanszírozása.** Az új Ptk. eltörli azt a tilalmat, hogy a megszerzendő társaság vagyona nem lehet biztosítéka a megszerzésére felvett hitelnek. Ezzel ösztönzi a vállalatfelvásárlások banki finanszírozását. ■



CÉGTÁBLÁK EGY IPARI PARKBAN.  
Kisbefektetői övezet